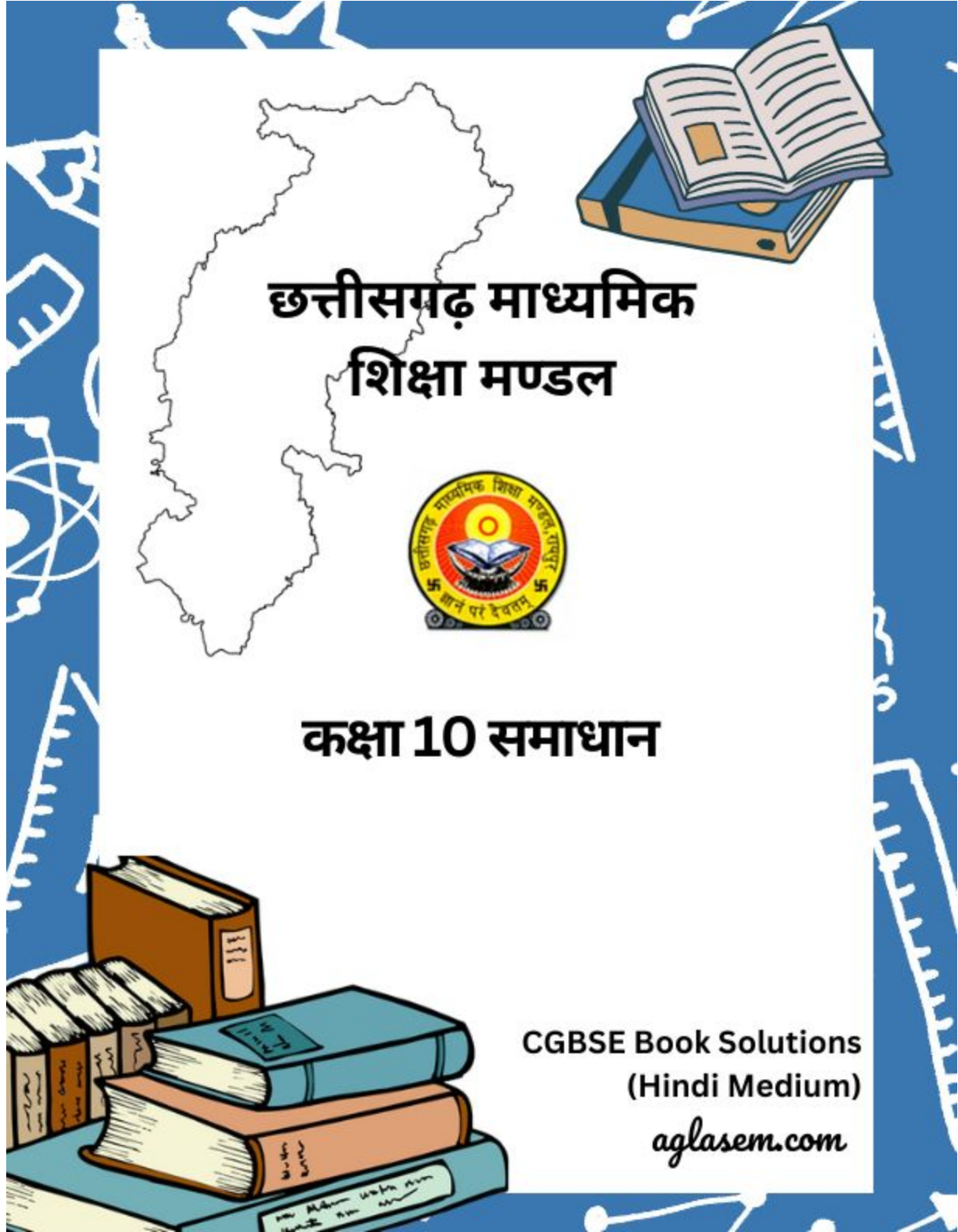

CG Board Class 10 Sanskrit Book Solutions

CG Board Class 10 Sanskrit Solutions
Chapter 4
बिलासा

अभ्यास:-

प्रश्न 1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत -

Page no. - 24

(क) परसू कुत्र मत्स्याखेटं करोति स्म?

उत्तर- परसू अरपा नद्यां मत्स्याखेटं करोति स्म ।

Page no. - 24

(ख) जनैः तस्याः दलाय कस्य दायित्वं प्रदत्तम्?

उत्तर- जनैः तस्याः दलाय ग्रामरक्षणस्य दायित्वं प्रदत्तम् ।

Page no. - 24

(ग) बिलासायाः विवाहः केन सह अभवत्?

उत्तर- बिलासायाः विवाहः बंशी नाम्ना युवकेन सह अभवत् ।

Page no. - 24

(घ) राजा बिलासां कस्मिन् पदे न्ययोजयत् ?

उत्तर- राजा बिलासां 'महिला सेनापति' इति पदे न्ययोजयत् ।

Page no. - 24

(ङ) मत्स्यपालनक्षेत्रे कः पुरस्कारः दीयते?

उत्तर- मत्स्यपालनक्षेत्रे बिलासाबाई केंवटिन इति पुरस्कारः दीयते ।

Page no. - 25

प्रश्न 2. निर्देशानुसारेण उत्तराणि लिखत ।

"बिलासा स्वप्रयत्नेन ग्रामस्य विकासः कृतवती । तस्याः वर्धमानं प्रभावं दृष्ट्वा प्रतिवेशिनः राज्यानि तस्याः क्षेत्रे आक्रमणं कृतवन्तः । तैः सह बिलासा साहसेन युद्धम् अकरोत् । सा राज्यरक्षा कुर्वती वीरगतिं प्राप्तवती । राजा कल्याणसायः मत्स्याखेट कानां निवासस्थलं बिलासायाः सम्मानार्थं 'बिलासपुरम्' इति नाम्ना प्रथितम् । वर्तमाने इदं बिलासपुरं छत्तीसगढ़स्य न्यायधानी अस्ति ।

Page no. - 25

अ. रिक्तस्थानानि पूरयत -

(क) सा राज्यरक्षा कुर्वती प्राप्तवती ।

(ख) बिलासपुरं न्यायधानी अस्ति ।

उत्तर- (क) वीरगतिं, (ख) छत्तीसगढ़स्य

Page no. - 25

ब. रेखांकितपदानां प्रत्ययं पृथक् कुरुत ।

उत्तर- कृतवती - क्तवतु (स्त्रीलिंग)

वर्धमानं - शानच् (पुल्लिंग)

कुर्वती - शत् (स्त्रीलिंग)

प्राप्तवती - क्तवतु (स्त्रीलिंग)

Page no. - 25

स. उक्तानुच्छेदानुसारेण तृतीयाषष्ठयोः विभक्तीनां पदानां चित्वा वचनानि लिखत -

उत्तर- तृतीय विभक्ति वचन

स्वप्रत्ययेन एकवचनम्

साहसेन एकवचनम्

तैः बहुवचनम्

नाम्ना एकवचनम्

षष्ठी विभक्ति वचन

ग्रामस्य एकवचनम्

तस्याः एकवचनम्

मत्स्याखेटकानां बहुवचनम्

छत्तीसगढ़स्य एकवचनम्

बिलासायाः एकवचनम्

द. "सा राज्यरक्षा कुर्वती वीरगतिं प्राप्तवती।" वाक्ये।

Page no. - 25

(क) 'सा' इति सर्वनामपदं कस्य संज्ञापद-स्थाने प्रयुक्तः ।

उत्तर- सा इति सर्वनाम शब्दः बिलासा संज्ञा शब्द - स्थाने

प्रयुक्तः ।

Page no. - 25

(ख) "प्राप्तवती" इति क्रियापदस्य कर्तृपदं लिखत ।

उत्तर- कृत्पदं - बिलासा ।

Page no. - 25

प्रश्न 3. संधि विच्छेदं कुरुत -

मत्स्याखेटम् = मत्स्य + आखेटम् - दीर्घ सन्धि

कालादनन्तरम् = कालात् + अनन्तरम् - व्यंजन संधि

नौका चालनेऽपि = नौका + चालने अपि - विसर्ग संधि

व्याघ्रोपरि = व्याघ्र + उपरि = गुण संधि

Page no. - 25

प्रश्न 4. उदाहरणानुसारेण क्रियापदानि परिवर्तयत उदाहरण-

उदाहरण- बालकः क्रीडति स्म। बालकः अक्रीडत् ।

(क) बिलासा सन्तारयति स्म। बिलासा असन्तारयत्।

(ख) बंशी वनं प्रति गच्छति स्म। अगच्छत्।

(ग) सा रक्षति स्म। अरक्षत्।

(घ) ग्रामस्य विकासः करोति स्म। अकरोत्।

(ङ) बालिका नृत्यति स्म। अनृत्यत्।

aglasem